

**TAN SRI ABD. SAMAD IDRIS:
SATU KAJIAN BIOGRAFI
(1946 - 1980)**

ROHAIZI BINTI BARU

**JABATAN SEJARAH
FAKULTI SAINS KEMASYARAKATAN DAN KEMANUSIAAN
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA**

1990/91

TAN SRI ABD. SAMAD IDRIS:
SATU KAJIAN BIOGRAFI
(1946 - 1980)

ROHAIZI BINTI BARU

Latihan Ilmiah ini dikemukakan kepada Universiti
Kebangsaan Malaysia bagi memenuhi sebahagian
daripada syarat-syarat ijazah Sarjana Muda
Kepujian Dalam Bidang Sejarah

Keseluruhan daripada Latihan Ilmiah ini
ditulis dengan perkataan saya sendiri,
melainkan nukilan-nukilan dan ringkasan
yang mana tiap-tiap satunya telah saya akui
sumbernya.

Tandatangan

Tarikh

Dedikasi,

Untuk tok dan tokki ... jasa kalian membesarkan
diriku akan ku kenang sampai bila-bila
kasih sayang kalian yang mendorong aku
untuk ini ...

Untuk mak ... terima kasih untuk segalanya ...
ketabahan mu amat mengagumkan ...

Untuk adik ... semoga Rohmu diterima disisiNya ...

Untuk adik beradikku telah ku sahut 'cabaran
di luar sedar' kalian

Untuk Nadzim
kehadiranmu menceriakan suasana

LATAR DIRI

Rohaizi binti Baru telah dilahirkan pada 14hb. Mei 1967, di Kampung Pulau Manis, Serada, Kuala Terengganu, ttetapi dibesarkandi Kampung Kuala Telemong, Kuala Terengganu. Beliau mendapat pendidikan awal di Sekolah Menengah Kebangsaan Kuala Telemong, Kuala Terengganu dari tahun 1974-1979 (darjah 1-6), kemudian beliau telah melanjutkan pelajaran ke Sekolah Menengah Tengku Ampuan Intan, Kuala Berang, Terengganu dari tingkat satu sehinggalah tamat Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM).

Pada bulan Jun 1987, beliau telah ditawarkan untuk melanjutkan pelajaran ke Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor Darul Ehsan, dalam Fakulti Sains Kemasyarakatan dan Kemanusiaan. Pada tahun 1989, beliau telah tamat pengajian di peringkat Ijazah Sarjanamuda Sastera. kemudian melanjutkan pengajiannya setahun lagi ke peringkat Ijazah Sarjanamuda Sastera Dengan Kepujian dalam bidang sejarah.

Tarikh

Tandatangan

PENGHARGAAN

Di awalnya, penulis bersyukur kepada Tuhan, kerana dengan Rahmat dan InayahNya, penulis telah dapat menyiapkan Latihan Ilmiah ini.

Dikesempatan ini, penulis ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan terhadap semua pihak yang terlibat tertuamanya kepada tokoh yang dibuat kajian itu, ibu, isteri dan kedua orang adik beliau, kawan-kawan seperjuangan dan juga orang-orang perseorangan yang terlibat, kerana kerjasama dan sumbangan yang tidak ternilai untuk menjayakan Latihan Ilmiah ini.

Jutaan terima kasih penulis ucapkan kepada Prof. Datuk Zainal Abidin Abdul Wahid kerana mencadangkan tajuk ini, juga kepada Encik Kamaruzaman Yusof yang telah sudi menjadi penyelia Latihan Ilmiah ini. Penulis juga terhutang budi atas dorongan dan bantuan yang telah diberikan.

Ucapan terima kasih juga penulis hulurkan kepada semua kakitangan Perpustakaan Tun Seri Lanang, Arkid Negara Malaysia, Perpustakaan Negara Malaysia dan Perpustakaan Dewan Bahasa dan Pustaka dan Perpustakaan Parlimen Malaysia kerana kemudahan yang telah diberikan kepada penulis sepanjang penyelidikan ini.

SINOPSIS

Tan Sri Abdul Samad idris : Satu Kajian Biografi (1946-1980), cuba meninjau riwayat hidup tokoh ini dan juga mengkaji bagaimana perjuangan politik dan kegiatan beliau dalam bidang sosio-ekonomi. Walaupun tokoh ini tidak mendapat pendidikan yang tinggi, umpamanya tidak mempunyai sebarang ijazah dalam bidang-bidang tertentu, namun yang nyata beliau telah berjaya dalam perjuangannya. Bermula dengan bidang perniagaan yang diceburi secara kecil-kecilan kemudian bergiat pula dalam bidang kewartawanan yang telah memudahkan beliau untuk mendalami bidang politik. Penceburan beliau yang serius dalam politik telah berjaya menonjolkan beliau sebagai seorang ahli politik negara. Beliau bergiat aktif dan telah memberikan tumpuan yang serius pula dalam bidang sosio-ekonomi. Jadi, kajian Latihan Ilmiah ini akan mengkaji bagaimana pengalaman-pengalaman hidup tokoh ini dari tahun 1946 sehingga 1980 yang merangkumi beberapa aspek dalam bidang politik dan sosio-ekonomi.

SINOPSIS

Tan Sri Abdul Samad idris : Satu Kajian Biografi (1946-1980), cuba meninjau riwayat hidup tokoh ini dan juga mengkaji bagaimana perjuangan politik dan kegiatan beliau dalam bidang sosio-ekonomi. Walaupun tokoh ini tidak mendapat pendidikan yang tinggi, umpamanya tidak mempunyai sebarang ijazah dalam bidang-bidang tertentu, namun yang nyata beliau telah berjaya dalam perjuangannya. Bermula dengan bidang perniagaan yang diceburi secara kecil-kecilan kemudian bergiat pula dalam bidang kewartawanan yang telah memudahkan beliau untuk mendalami bidang politik. Penceburan beliau yang serius dalam politik telah berjaya menonjolkan beliau sebagai seorang ahli politik negara. Beliau bergiat aktif dan telah memberikan tumpuan yang serius pula dalam bidang sosio-ekonomi. Jadi, kajian Latihan Ilmiah ini akan mengkaji bagaimana pengalaman-pengalaman hidup tokoh ini dari tahun 1946 sehingga 1980 yang merangkumi beberapa aspek dalam bidang politik dan sosio-ekonomi.

KANDUNGAN

	Halaman
PENGAKUAN	ii
LATAR DIRI	iii
PENGHARGAAN	iv
SINOPSIS	v
JADUAL KANDUNGAN	vi
SENARAI KEPENDEKAN	x
SENARAI GAMBAR	xi
PENDAHULUAN	xii
BAB I : Riwayat Hidup Tan Sri Abdul Samad Idris	
1.1 Kelahiran Dan Latar Belakang	1
1.2 Pendidikan	3
1.3 Perkahwinan Dan Keluarga	8
1.4 Kerjaya Di Peringkat Awal	10
BAB II : Tan Sri Abdul Samad Idris Dan Kegiatan Politik (1946-1980)	
2.0 Kesedaran Politik Di Peringkat Awal	19
2.1 Abdul Samad Idris Dan Politik UMNO Sebelum Tahun 1955	23
2.2 Tan Sri Abdul Samad Idris dan Pilihanraya Antara Tahun 1955-1969	33
2.3 Krisis Politik di Negeri Sembilan - Abdul Samad Idris Dan Isu Perlantikan Menteri Besar (1958-1969)	40

2.3.1	Perlantikan Dr. Mohd. Said Sebagai Menteri Besar Dan Peranan Yang Dimainkan Oleh Abdul Samad Idris	43
2.3.2	Abdul Samad Idris Dilantik Sebagai Timbalan Kepada Menteri Besar (1964-1969)	54
2.3.3	Mengapa Abdul Samad Dicalonkan Ke Parlimen Pada Pilihanraya 1969.	62
2.4	Kegiatan Politik Abdul Samad Idris Selepas 1969 Dan Penglibatannya Dalam Kerajaan Pusat	70
2.5	Kesimpulan	79
 BAB III: Tan Sri Abdul Samad Idris Dan Kegiatan Kebudayaan (1946-1980)		
3.0	Pengenalan	83
3.1	Abdul Samad Idris Dan Persurat- khabaran Kewartawanan	85
3.2	Abdul Samad Idris Dan Badan Persuratan	89
3.2.1	ASAS Negeri	90
3.2.2	Kegiatan Dengan Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP)	97
3.3	Abdul Samad Idris Dan Kegiatan Adat Perpatih	99
3.4	Abdul Samad Idris Dan Kegiatan Kesenian	107
3.4.1	Seni Mempertahankan Diri Persaudaraan Nasrul Haq	107
3.4.2	Abdul Samad Idris Seorang Berjiwa Seni	110
3.5	Abdul Samad Idris Dan Konsep Kebudayaan Kebangsaan	112

Halaman

3.6	Abdul Samad Idris - Tokoh Budaya GAPENA 1980	118
3.7	Abdul Samad Idris dan Karya Penulisannya	123
3.8	Kesimpulan	124
 BAB IV : Tan Sri Abdul Samad Idris Dan Kegiatan Sosio-Ekonomi (1946-1980)		
4.0	Pengenalan	127
4.1	Kegiatan Sosio-Ekonomi Sekitar Tahun 1946 Hingga 1976	128
4.1.1	Kegiatan Berbentuk Ekonomi	128
4.1.2	Penglibatan Dalam Pertubuhan Sosial	130
4.1.3	Penglibatan Dalam Pertubuhan Sosial	135
4.2	Kegiatan Sosio-Ekonomi Pada Tahun 1976 Sehingga 1980	138
4.2.1	Kegiatan Belia	139
4.2.2	Kegiatan Sukan	147
4.2.3	Kegiatan Pertubuhan Sosial	151
4.3	Kesimpulan	152
PENUTUP		154
BAHAN-BAHAN RUJUKAN		165
LAMPIAN-LAMPIRAN		173
Lampiran I	Pergerakan Pemuda UMNO Pusat 1959-1960	173
Lampiran II	Calon-calon Yang Bertanding Bagi Dewan Undangan Negeri 1964	174
Lampiran III	UMNO Bahagian Kuala Pilah 1965	175

		Halaman
Lampiran IV	Pergerakan Pemuda UMNO (Pusat) 1965 - 1966	177
Lampiran V	Pergerakan Pemuda UMNO Negeri Sembilan 1969	178
Lampiran VI	UMNO Bahagian Kuala Pilah 1969 (Sebelum Pilihanraya)	179
Lampiran VII	UMNO Bahagian Kuala Pilah (1971)	181
Lampiran VIII	UMNO Negeri Sembilan (1971)	182
Lampiran IX	Pegerusi Dan Timbalan Pegawai Tetap, Pegawai-pegawai Dan Ahli-Ahli Majlis Tertinggi UMNO (1971-1972)	183
Lampiran X	Negeri Sembilan : Kawasan Parlimen Bagi Pilihanraya 1978	185
Lampiran XI	Jemaah Menteri Kabinet Kerajaan Malaysia 1978	186
Lampiran XII	Sajak Hari Kebangsaan 1984	190
Lampiran XIII	Putera Berjasa	193
Lampiran XIV	Karya-karya Penulisan Abdul Samad Idris	194
Lampiran XV	Gambar : Minat beliau yang mendalam dalam bidang 'Sejarah dan Kebudayaan'	196
Lampiran XVI	Gambar : Sewaktu merasmikan suatu Majlis Kebudayaan	197
Lampiran XVII	Gambar : Sebuah Sekolah Menengah yang dinamakan sempena nama Tan Sri Abdul Samad Idris di Kampung Tanjung Ipoh, Kuala Pilah, Negeri Sembilan	198

SENARAI KEPENDEKAN

ASAS NEGERI	-	Angkatan Sasterawan Negeri Sembilan
ASAS 50	-	Angkatan Sasterawan Tahun 1950
DBP	-	Dewan Bahasa dan Pustaka
DEB	-	Dasar Ekonomi Baru
DUN	-	Dewan Undangan Negeri
GAPENA	-	Gabungan Penulis Nasional
IMP	-	Parti Kemerdekaan Melayu (Independent of Malay Party)
KKBS	-	Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan
KOBENA	-	Koperasi Belia Nasional
KPNLB	-	Kementerian Pembangunan Negara Dan Luar Bandar
MBM	-	Majlis Belia Malaysia
MCA	-	Malayan Chinese Association (Persatuan Orang-Orang Cina Malaya)
MIC	-	Malayan Indian Congress (Kongress India Malaya)
MSN	-	Majlis Sukan Negara
PAS	-	Parti Islam SeMalaysia
PBB	-	Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu
PEMENAS	-	Persekutuan Melayu Negeri Sembilan
P.I.B.G.	-	Persatuan Ibu Bapa dan Guru-guru
PLPDBP	-	Pengerusi Lembaga Pengelola Dewan Bahasa Dan Pustaka
PNH	-	Persaudaraan Nasrul Haq
UM	-	Utusan Melayu
UMNO	-	Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu (United Malays National Organization)

SENARAI GAMBAR-GAMBAR

- Gambar I - Minat beliau yang mendalam dalam bidang 'Sejarah dan Kebudayaan'
- Gambar II - Sewaktu merasmikan suatu Majlis Kebudayaan
- Gambar III - Sebuah Sekolah Menengah yang dinamakan sempena nama Tan Sri Abdul Samad Idris di Kampung Tanjung Ipoh, Kuala Pilah, Negeri Sembilan.

PENDAHULUAN

Tan Sri Abdul Samad idris adalah seorang tokoh politik yang agak berjaya. Penglibatannya dalam politik negara adalah bermula dari bawah iaitu dari jawatan yang kecil di peringkat daerah sehingga seterusnya dilantik menjadi Menteri Kabinet. Di samping aktiviti politik, beliau juga bergiat aktif dalam kegiatan Sosio-Ekonomi terutamanya dalam bidang kebudayaan.

Dalam penulisan Latihan Ilmiah yang bertajuk "Tan Sri Abdul Samad idris : Satu Kajian Biografi (1946-1980)" penulis ingin menonjolkan ketokohan Abdul Samad Idris sebagai seorang tokoh politik negara, tokoh Budaya Negara dan juga sebagai seorang tokoh yang begitu berkaliber dalam kegiatan Sosio-Ekonomi yang lain.

Dalam menentukan garis panduan penulisan ini, penulis telah memilih jangkamasa antara tahun 1946 sehingga 1980 dengan alasan dalam jangkamasa inilah tokoh yang dikaji telah menceburkan diri secara aktif dan giat dalam bidang politik, kebudayaan dan kegiatan sosio-ekonomi yang lain. Namun begitu penulis hanya memberikan tumpuan terhadap peristiwa-peristiwa penting yang dialami oleh tokoh tersebut dalam jangkamasa yang dicatatkan.

Dalam penulisan-penulisan lain, penulis mendapati belum ada sebarang penulisan yang dilakukan terhadap tokoh ini. Kerana itulah penulis telah mengambil inisiatif untuk mengenengahkan tokoh ini dalam penulisan Latihan Ilmiah dengan tajuk "Tan Sri Abdul Samad Idris : Satu Kajian Biografi (1946-1980)". Penulis juga berharap agar penulisan ini dapat dijadikan sebagai sumber rujukan kepada generasi akan datang.

Metodologi Kajian

Dalam menghasilkan penulisan latihan Ilmiah ini, penulis telah menggunakan dua kaedah penyelidikan iaitu penyelidikan di dalam perpustakaan dan juga penyelidikan di luar perpustakaan.

Bagi penyelidikan di dalam perpustakaan, penulis mendapatkan sumber-sumber daripada buku-buku, majalah, artikel-artikel, suratkhbar dan kertas-kertas kerja, sebagai persiapan sebelum menemui tokoh itu untuk ditemubual. Selain daripada Perpustakaan Tun Sri Lanang di Universiti Kebangsaan Malaysia, penulis juga menjalankan penyelidikan di lain-lain perpustakaan seperti Perpustakaan Negara Malaysia, Perpustakaan Dewan Bahasa dan Pustaka, Perpustakaan Parlimen Malaysia dan Arkid Negara Malaysia, bagi mendapatkan sumber-sumber yang berkenaan.

Bagi penyelidikan di luar perpustakaan, penulis banyak menggunakan kaedah temubual, sebagai sumber lisan. Keterangan tokoh yang dikaji iaitu Tan Sri Abdul Samad Idris dianggap sebagai sumber utama. Penulis juga menemui tokoh-tokoh lain sebagai responden-responden seperti ibu dan adik-adik beliau serta kawan-kawan seperjuangan dalam politik, kebudayaan dan kewartawanan, bagi mendapatkan pandangan daripada responden ini tentang tokoh yang dikaji. Dengan demikian, penulis berharap akan dapat memantapkan penulisan terhadap tokoh itu, juga untuk mendengar dan menilai pandangan-pandangan orang lain terhadap kehidupan dan kegiatannya dalam semua bidang yang diceburinya.

Masalah Kajian

Dalam penulis untuk mendapat maklumat dan seterusnya untuk menyiapkan Latihan Ilmiah ini, penulis telah menghadapi beberapa masalah, diantaranya ialah kekurangan buku-buku yang ditulis mengenai riwayat hidup tokoh untuk dijadikan sumber rujukan. Jadi untuk mendapat fakta-fakta penulis terpaksa menemui tokoh dan responden-responden untuk mendapat fakta-fakta yang sebenarnya.

Dalam masa menjalankan sesi temubual, penulis menghadapi masalah kerana terdapat responden-responden yang enggan berkerjasama dan menceritakan beberapa peristiwa, dengan alasan ianya akan menyentuh perasaan golongan-golongan tertentu.

Dalam usaha untuk mendapatkan maklumat-maklumat, fail-fail dan dokumen-dokumen daripada pejabat-pejabat kerajaan atau yang berkaitan misalnya Pejabat UMNO Kuala Pilah dan Negeri Sembilan gagal diperolehi kerana fail-fail yang lama sudah dibakar atau dibuang. Penulis juga dimaklumkan bahawa terdapat peristiwa-peristiwa penting pada tahun-tahun terawal UMNO di tubuhkan di Kuala Pilah yang tidak difailkan kerana kelemahan pentadbiran ketika itu. Keadaan ini menyulitkan penulis untuk mendapat sumber bukti yang sebenar.

Begitu juga dengan pejabat-pejabat kementerian yang berkaitan dengan tokoh yang dikaji iaitu kementerian yang pernah tokoh tersebut memegang jawatan. Penulis dimaklumkan bahawa fail-fail dan dokumen yang berkaitan telah disimpan dalam stor susah untuk mendapatkannya, juga dengan alasan-alasan pertukaran pegawai rekod dan pegawai yang berkaitan menyulitkan untuk mendapatkan bahan-bahan tersebut.

Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan (KKBS), merupakan kementerian yang agak penting dalam penulisan Latihan Ilmiah ini, kerana tokoh yang dikaji telah memegang jawatan sebagai menteri selama lima tahun (1976 - 1980). Penulis menghadapi masalah besar untuk mendapatkan maklumat tentang kegiatan tokoh yang dikaji kerana Pejabat KKBS telah mengalami kebakaran (terutama dalam Jabatan Kebudayaan) pada tahun 1985. Kesemua dokumen yang berkaitan telah hangus terbakar. Kini fail-

fail yang disimpan oleh KKBS adalah bermula daripada tahun 1985.

Untuk mendapatkan bahan di Arkid Negara Malaysia juga penulis menghadapi masalah. Penulis telah dimaklumkan bahawa kebanyakan pejabat dan kementerian yang berkaitan dengan tokoh yang dikaji tidak menghantar fail-fail mereka kepada pihak Arkid Negara, contohnya KKBS sebelum kebakaran berlaku. Menurut Arkib Negara, fail-fail yang sepatutnya dihantar kepada pihak Arkid Negara ialah fail yang telah berusia lebih dua puluh tahun.

Selain daripada masalah untuk mendapat sumber bukti masalah yang biasa terdapat pada seorang pelajar ialah kesuntukan masa dan sumber kewangan.

Sinopsis Kajian

Dalam penulisan Latihan Ilmiah ini, penulis telah mengkaji tentang beberapa perkara dan telah membahagikan kepada empat bab. Dalam bab I, telah ditulis mengenai riwayat hidup Tan Sri Abdul Samad Idris yang menyentuh tentang kelahiran, pendidikan, perkahwinan dan keluarga dan juga kerjayanya diperingkat awal.

Dalam bab II pula, menyentuh dan menceritakan tentang penglibatan dan kegiatan politik Tan Sri diperingkat daerah dan negeri dan mendedahkan bila, kenapa dan bagaimana bermulanya karier politik sehingga

beliau berjaya dilantik sebagai salah seorang menteri kabinet dalam tahun 1976 sehingga 1980.

Dalam bab III, penulis melihat kegiatan kebudayaan Tan Sri Abdul Samad Idris antara tahun 1946 sehinggalah tahun 1980 yang merangkumi kegiatan persuratkhabaran atau kewartawanan, kegiatan dalam Badan Persuratan, Adat Papatih, kegiatan kesenian dan konsep Kebudayaan Nasional yang diperjuangkannya. Hasil daripada kegiatan dalam kebudayaan yang tidak mengenal jemu, pada tahun 1980 sempena Hari Sastera 1980 GAPENA, beliau telah dianugerahkan sebagai tokoh Budaya.

Dalam bab IV pula, penulis melihat kegiatan-kegiatan yang dijalankan oleh Tan Sri Abdul Samad Idris dari segi Sosio-ekonomi (1946-1980). Beliau telah bergiat cergas dalam berbagai bidang termasuk ekonomi, kegiatan berbentuk agama, pertubuhan sosial dan kegiatan Belia dan Sukan ketika beliau memegang jawatan sebagai Menteri dalam Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan.

Sebagai penutup, penulis telah menyimpulkan segala cerita yang terdapat dalam keempat bab di atas. Penulis juga memuatkan pandangan daripada beberapa orang tokoh terhadap segala kegiatan dan ketokohan Tan Sri Abdul Samad Idris. Penulis juga telah memasukkan pandangannya terhadap tokoh yang dikaji.

BAB 1

RIWAYAT HIDUP TAN SRI ABDUL SAMAD B. IDRIS

- * Oleh kerana belum terdapat sebarang bahan bertulis tentang biografi tokoh ini, maka penulis banyak menggunakan kaedah temubual dengan tokoh dan keluarga terdekatnya.

BAB I

1.1 Kelahiran Dan Latarbelakang

Tan Sri Abdul Samad Idris merupakan seorang tokoh politik dan kebudayaan negara yang masih aktif sehingga kini, walaupun telah menjangkau usia 67 tahun. Beliau dilahirkan di Kampung Tanah Datar, Seri Menanti, Daerah Kuala Pilah, Negeri Sembilan. Tarikh sebenar kelahiran beliau ialah 6hb Oktober, 1923. Oleh kerana ayahnya khuatir akan didenda akibat kelewatan mendaftar kelahiran maka tarikh kelahiran yang tercatat di dalam Sijil Kelahiran ialah 13hb Oktober 1923.¹

Beliau berketurunan darah Minangkabau yang berpegang kuat dengan sistem Adat Perpatih, iaitu dari suku Tanah Datar.² Datuknya dari sebelah ibu pernah

-
1. Diceritakan (temubual) oleh Tan Sri A. Samad pada 19.9.1990.
 2. Menurut Adat Perpatih, nama-nama suku ini didasarkan daripada nama-nama kampung di Minangkabau. Lihat buku Mokhtar bin Md Dom, Adat Perpatih dan Adat Istiadat Masyarakat Malaysia, Federal Publications, Kuala Lumpur, 1977 h. 4

menjadi Buapak³ dan amat rapat dengan pihak istana yang ketika itu bertempat di Seri Menanti. Ayahnya Idris bin Karim adalah seorang petani dan ibunya bernama Sejuk binti Othman. Abdul Samad adalah anak tertua daripada empat orang adik beradik, iaitu dua lelaki dan dua perempuan.

Tan Sri Abdul Samad merupakan seorang yang bersikap tegas tetapi sifatnya lemah lembut dalam segala hal. Sebagai seorang anak tertua, beliau adalah seorang yang bertanggungjawab dan bersifat penyayang. Setelah kematian bapanya, iaitu pada tahun 1945 beliau telah memenuhi tanggungjawabnya dengan mengahwinkan ketiga-tiga adiknya.⁴ Beliau juga mempunyai semangat yang kental terutama dalam usaha untuk memberikan kemudahan dan kesenangan kepada masyarakat Melayu. Semangat bencikan penjajah yang kuat telah membentuk peribadinya dan

-
3. Buapak dipilih dari nasab sebelah ibu. Di dalam Adat Perpatih ini, terdapat 12 suku. Setiap satu suku dipecahkan kepada beberapa bahagian kecil iaitu Perut. Setiap Perut dalam satu-satu Suku mempunyai ketua masing-masing yang dipanggil Buapak dari setiap anggota dalam Perut dikenal sebagai Anak Buah. Buapak merupakan kata gabungan daripada perkataan 'ibu bapak' yang memainkan peranan sebagai ibu dan bapa kepada Anak Buahnya. Seorang Buapak dipilih sebulat suara oleh anggota Sukunya yang dewasa. Lihat buku, Nordin Selat, Sistem Sosial Adat Perpatih, Utusan Melayu (M) Bhd., Kuala Lumpur h.74
 4. Diceritakan (temubual) oleh Datuk Mohd Sidek bin Idris (adik) pada 7.10.1990. Perbelanjaan untuk urusan perkahwinan adalah dari Tan Sri sendiri. Ketika itu beliau sendiri sudahpun bekerja dan berumahtangga.

menambahkan azamnya untuk menghalau penjajah, memberikan kemerdekaan kepada negara khususnya kepada orang-orang Melayu.

Menyentuh tentang hobinya di waktu luang, Abdul Samad Idris suka menulis, terutamanya tentang sejarah, kebudayaan, kemasyarakatan dan politik. Beliau meminati penulisan ini sejak lepas sekolah dan telah memulakan secara serius pada tahun 1946. Selain daripada menulis, Abdul Samad juga meminati bidang sukan. Di antara jenis sukan yang diminati dari dulu (masa kanak-kanak) hingga kini ialah permainan sepakraga (takraw), badminton dan bolasepak selain daripada permainan anak-anak kampung seperti bermain guli buah keras, layang-layang dan mengadu ayam jantan. Kini minat terhadap bidang sukan bertambah kepada satu lagi jenis permainan iaitu golf. Tan Sri Abdul Samad juga amat mencintai seni muzik dan boleh mengubah lagu.

1.2 Pendidikan

Pendidikan formal Tan Sri Abdul Samad bermula di Sekolah Melayu Seri Menanti hingga ke darjah lima dan dua tahun lagi untuk membolehkannya menjadi Guru Pelatih tetapi ia tidak berminat menjadi seorang Guru.

Beliau mula memasuki alam persekolahan pada bulan September, 1929 dalam usia enam tahun. Ketika itu semua anak-anak kampung pergi ke sekolah hanya dengan berkaki

ayam, namun semua mendapat bantuan buku percuma.⁵ Pada masa itu, hanya sebuah sahaja sekolah menengah yang terdapat di Kuala Pilah iaitu Sekolah Inggeris. Kebanyakan ibu bapa tidak mampu untuk menghantar anak-anak mereka ke sekolah tersebut. Kerana itulah anak-anak Melayu hanya belajar setakat sekolah rendah sahaja.

Ketika berada dalam darjah empat Sekolah Melayu Seri Menanti, oleh kerana kepintarannya melebihi kawan-kawan yang lain, gurunya telah mencalonkannya untuk meneruskan pelajaran ke Kolej Melayu Kuala Kangsar (MCKK). Namun oleh kerana beliau adalah dari kalangan orang kebanyakan, kemasukan beliau telah ditolak oleh

-
5. Ketika itu dasar Kerajaan Inggeris hanyalah supaya orang Melayu tidak buta huruf. Tiada suatu ilmu yang tinggi. Pada masa itu (awal 1930an), ketika itu murid-murid di Sekolah Melayu hanya belajar menulis, mengira, membaca, kegiatan perkebunan dan cara mengayam. Dan selepas itu hanya segolongan kecil sahaja yang dapat memasuki Maktab Perguruan dan 'Special Malay Class' dimana mereka boleh meneruskan pelajaran mereka di Sekolah Inggeris. Lihat buku, Mok Soon Sang dan Lee Shok Mee, Pendidikan di Malaysia, Kumpulan Budiman Sdn Bhd, Kuala Lumpur, 1988 h.16. Hingga penghujung tahun 1930an barulah peluang untuk belajar di Sekolah Inggeris dibuka kepada anak Melayu (lelaki) melalui sistem 'Special Malay Class'. Mengikut sistem ini, murid Melayu dari darjah empat dipilih masuk ke kelas tersebut melalui peperiksaan. Ibid., h.24. Lihat juga Abu Zahari Abu Bakar, Perkembangan Pendidikan di Semenanjung Malaysia, Penerbitan Fajar Bakti Sdn Bhd, Kuala Lumpur, 1980 h. 34-35

pihak berkuasa.⁶ Kerana itu, Tan Sri Abdul Samad terpaksa menghabiskan persekolahannya di Sekolah Melayu tersebut.

Oleh kerana adanya perasaan ingin maju dalam dirinya, Tan Sri Abdul Samad telah meminta izin dari kedua orang tuanya untuk meneruskan pelajarannya di Sekolah Inggeris di Kuala Lumpur.⁷ Peluang ini terbuka bila bapa saudaranya bekerja sebagai anggota Polis di Kuala Lumpur. Maka pada tahun 1938 ketika berusia empat belas tahun Tan Sri Abdul Samad telah mula belajar di Brickfields Road English School iaitu sebuah sekolah swasta Inggeris. Beliau mula belajar dari darjah lima hingga ke darjah tujuh sahaja kerana ketika itu telah berlaku Perang Dunia Kedua dan beliau telah tidak sempat menduduki peperiksaan dan terpaksa balik ke kampung.⁸

-
6. Kolej Melayu Kuala Kangsar (MCKK) hanya menerima anak-anak Melayu dari keturunan bangsawan sahaja. MCKK ditubuhkan pada tahun 1905, iaitu sebuah sekolah berasrama penuh khusus bagi anak-anak Melayu peringkat atasan (golongan bangsawan). Penubuhan MCKK adalah diinisiatitkan oleh RJ Wilkinson, Nazir Sekolah Negeri-Negeri Melayu Bersekutu dengan sokongan kuat dari DYMM Sultan Idris, Perak. Tujuannya ialah untuk menyediakan pegawai-pegawai Kerajaan dari golongan bangsawan dalam bahagian-bahagian tertentu Pentadbiran Kerajaan Inggeris. Lihat Mok Soon Sang dan Lee Shok Mee, h.23
 7. Tidak ramai anak Melayu yang berpeluang belajar di Sekolah Inggeris pada awal kurun ke 20 kerana semua sekolah tersebut terletak di kawasan bandar.
 8. Temubual dengan Tan Sri A. Samad Idris pada 19.9.1990.

Ketika pendudukan Jepun di Tanah Melayu, khususnya di Negeri Sembilan, Tan Sri Abdul Samad telah meneruskan pelajarannya di Sekolah Melayu Seri Menanti, di mana bahasa Jepun adalah menjadi mata pelajaran penting.

Setelah setahun bersekolah, mungkin kerana kepandaiannya dan kecerdikan yang menonjol, beliau telah dipilih oleh gurunya untuk belajar bahasa Jepun di sekolah yang dipanggil "Shihang Gakko" secara intensif (berkursus) di Seremban selama setahun.⁹ Setelah tamat kursus tersebut, beliau telah ditawarkan bekerja sebagai guru bahasa Jepun di Seri Menanti dan dalam masa yang sama menjadi jurubahasa kepada tentera Jepun. Ketika itu ramai pemuda-pemuda Melayu yang dipaksa memasuki tentera Jepun yang dipanggil "heiho" ataupun dipaksa bekerja menjadi buruh keretapi maut di Burma-Siam.¹⁰

Setelah Jepun menyerah kalah, Tan Sri Samad terus berhenti sekolah dan tidak mahu lagi menyambungkan pelajarannya di Sekolah Inggeris. Keadaan ini didorong kuat oleh semangat yang telah ditanam oleh bangsa Jepun ke dalam dirinya iaitu semangat anti penjajah Inggeris. Beliau mula membenci bahasa Inggeris, Sekolah Inggeris dan sekaligus pemerintahan Inggeris.

-
9. Seramai empat puluh orang pemuda Melayu dipilih dari seluruh Negeri Sembilan yang dilatih khas untuk menjadi Guru bahasa Jepun.
 10. Ramai kawan-kawan sekampungnya ghaib setelah dipaksa menjadi tentera Jepun dan ada pula yang dikerah untuk menjadi buruh keretapi maut tersebut.

Ketika bersekolah Melayu dulu, aktiviti yang sangat diminatinya ialah bermain sepakraga (takraw). Namun semasa di Sekolah Inggeris aktiviti sukannya tidak menonjol. Ketika bersekolah Jepun pula, selain dari belajar Bahasa Jepun, mereka juga diajar bermain muzik, menyanyi dan menggubah lagu. Ketika itu Tan Sri Samad gemar mencipta dan menggubah lagu¹¹ disamping minatnya yang mendalam kepada aktiviti melukis.

Di dalam proses mendapat pendidikan ini, menurut Tan Sri Samad, beliau memperolehi pendidikan yang 'alang kepalang' iaitu pendidikan yang tidak mencapai tahap yang sepatutnya. Kerana itulah, setelah beliau menyedari tentang betapa pentingnya ilmu dan pelajaran, beliau telah berusaha kuat untuk menggalakkan anak bangsa Melayu agar maju dalam bidang pelajaran.¹²

Setelah tamat Perang Dunia Kedua, oleh kerana adanya kesedaran tentang perlunya pelajaran dalam kehidupan, beliau telah belajar di peringkat 'Senior Cambridge' melalui pos tetapi tidak sempat tamat. Beliau juga telah belajar trengkas, juga melalui pos. Ini didorong oleh minatnya yang kuat dalam bidang kewartawanan.

11. Namun beliau tidak tahu menyanyi. Menurut Tan Sri A. Samad kemungkinan kalau beliau tidak menceburi politik sudah tentu beliau memilih kerjaya sebagai ahli muzik.

12. Kerana itulah anak-anak beliau telah berjaya meneruskan pelajaran di peringkat tinggi.

1.3 Perkahwinan Dan Keluarga

Abdul Samad Idris mengakhiri zaman bujangnya ketika usianya menjangkau dua puluh satu tahun iaitu pada 7hb Mac 1945. Perkahwinannya dengan Asiah binti Haji Husin adalah diatur oleh keluarga, yang mana ketika itu adalah dalam zaman pendudukan Jepun. Disebabkan oleh keadaan yang membimbangkan¹³ ramai gadis-gadis yang telah melangsungkan perkahwinan. Mereka adalah dari kampung yang sama dan masih mempunyai pertalian keluarga walaupun sudah agak jauh. Keluarga Puan Sri Asiah adalah dari suku Seri Lemak Pahang.¹⁴

Perkahwinan mereka telah menghasilkan lima orang cahayamata. Tetapi seorang daripadanya iaitu yang sulung telah meninggal dunia ketika masih berumur 40 hari. Anak-anak mereka yang tinggal ialah terdiri daripada seorang perempuan dan tiga lelaki. Anak pertama mereka ialah Noraini Samad yang telahpun berkeluarga dan mempunyai dua orang cahayamata. Kini menjawat jawatan Pensyarah, di sebuah institusi pengajian tinggi. Ketiga-tiga anak lelaki mereka ialah Mohd Fadhil, Mohd Marzuki dan Mohd Shukri yang kesemuanya telahpun berumahtangga, telahpun mewarisi minat ayah mereka dalam bidang perniagaan, yang mana telah sanggup meninggalkan

-
13. Kerana itu ibu bapa bimbang anak gadis mereka akan diambil oleh tentera Jepun yang kejam.
 14. Menurut Adat Perpatih, kalau dari suku yang sama, mereka tidak boleh berkahwin. Lihat buku Mokhtar bin Md Dom, Op.cit.h. 4.

pekerjaan yang lumayan semata-mata untuk memberikan tumpuan terhadap perniagaan mereka.¹⁵

Kesemua anak-anak Tan Sri Samad mempunyai pelajaran tinggi yang mana masing-masing berkelulusan luar negeri. Menurut Tan Sri, oleh kerana kesedaran yang tinggi bahawa betapa ruginya jika tidak berpelajaran tinggi telah mendorong anak-anak beliau untuk maju dalam pelajaran masing-masing.

Tan Sri Abdul Samad adalah seorang datuk yang penyayang terhadap sembilan cucu-cucunya. Pada kebiasaannya anak-anak beliau akan balik ke rumahnya di hujung minggu. Ketika itulah mereka berkumpul dan bermesra. Tan Sri amat senang dengan telatah manja dan jerit pekik cucu-cucunya. Juga inilah peluang beliau untuk bertanya khabar dan bercerita tentang hal masing-masing. Walaupun mempunyai rutin harian yang agak sibuk, namun jika berpeluang, beliau amat rapat dengan anak-anak dan cucu-cucunya.

Kini sudah empat puluh lima tahun usia perkahwinan Tan Sri Samad - Asiah, mereka terus bahagia. Menurut isterinya, punca dan rahsia kebahagiaan itu ialah persefahaman dan pengorbanan.¹⁶ Yang mana di peringkat awal penceburan suaminya dalam politik, Tan Sri sering keluar bermesyuarat di luar daerah, maka urusan keluarga

15. Temubual dengan Puan Sri Asiah binti Husin pada 5.10.1990.

16. Ibid.

terpaksalah dipikul sepenuhnya oleh beliau. Memanglah diakui umum bahawa kejayaan suami adalah dari dorongan yang kuat dari seorang isteri.

Mereka berpindah ke Kuala Lumpur pada tahun 1970, ketika Tan Sri Samad menjadi Ahli Parlimen. Mereka berpindah dari kampungnya di Seri Menanti dan tinggal di Seremban pada tahun 1964 ketika Tan Sri Samad dilantik menjadi Timbalan kepada Menteri Besar Negeri Sembilan.

1.4 Kerjaya Di Peringkat Awal

Ketika bekerja dengan pemerintahan Jepun sebagai Guru dan jurubahasa, kehidupan Tan Sri Samad dan keluarga agak 'selesa' kalau dibandingkan dengan masyarakat kampungnya yang lain. Ketika itu orang Melayu yang bekerja dengan pemerintah dan tentera Jepun akan diberi segala keperluan harian seperti makanan dalam tin, rokok, pakaian, beras dan ubat-ubatan yang dipanggil 'resen' (ration). Perhubungan beliau yang rapat dengan pihak tentera Jepun menyebabkan keluarganya dan orang-orang kampung tidak diganggu.¹⁷ Lagipun bilangan tentera Jepun di daerah Kuala Pilah adalah kecil.

Selepas penyerahan Jepun [1945] Tan Sri Samad tidak meneruskan lagi persekolahannya. Beliau telah mula menceburkan diri dengan perniagaan. Dengan modal

17. Tentera Jepun terkenal dengan kekejamannya terhadap orang kampung yang tidak menurut arahan dan perintahnya.

yang kecil, beliau telah membuka sebuah kedai runcit yang diusahakan bersama adiknya, Mohd Sidek.¹⁸ Ini bermakna keadaan ekonomi keluarga ketika itu agak kukuh walaupun dalam masa kemelesetan ekonomi (ketiadaan makanan).

Oleh kerana sikapnya yang tekun dan jujur dalam bekerja, kedai runcitnya amat maju. Ketika itu, di kampung Seri Menanti jumlah penduduk agak ramai kerana adanya istana Yam Tuan Besar Seri Menanti. Jadi, pelanggan kedai tersebut terdiri dari orang-orang yang bekerja di istana¹⁹ selain dari anak-anak raja. Lagipun memang ketika itu Tan Sri Samad tidak berminat langsung untuk bekerja makan gaji. Jiwa niaganya (business minded) memang telah wujud sejak lama dan dengan adanya modal yang sedikit itu, beliau telah memulakan perniagaannya.

Keadaan ini amat berbeza dengan kawan-kawan sekampungnya yang lain, yang mana tujuan asal mereka bersekolah ialah untuk bekerja makan gaji dengan Kerajaan. Ini berkaitan pula dengan sikap masyarakat ketika itu yang memandang tinggi kepada orang yang bekerja makan gaji dengan Kerajaan, walaupun hanya dengan jawatan 'peon'. Pada masa pemerintahan Inggeris, pemuda-pemuda ditawarkan bekerja menjadi askar, polis, pemandu kereta atau apa-apa sahaja jawatan asalkan dapat bekerja

18. Adiknya ketika itu masih bersekolah. Hanya membantu menjaga kedai secara sambilan sahaja.

19. Temubual dengan Datuk Mohd Sidek pada 7.10.1990.

makan gaji dengan Kerajaan. Mereka ditanamkan dengan semangat makan gaji dan dengan segala kemuliaan sebagai 'orang kerajaan' sekalipun jawatannya hanya sebagai tukang kipas di bilik Tuan DO (Pegawai Daerah) berbangsa Inggeris.²⁰

'Jiwa niaga' Tan Sri Samad semakin berkembang, bila beliau telah menceburkan diri dengan perniagaan lain iaitu sebuah Syarikat Pengangkutan bas yang dinamakan 'Malay Transport Company' yang merupakan sebuah syarikat perniagaan pengangkutan yang terbesar di Negeri Sembilan yang memberi perkhidmatan bas ulang alik dari Seri Menanti ke Kuala Pilah. Pada masa itu Malay Transport Seri Menanti satu-satunya perusahaan pengangkutan bas Melayu di Malaya yang dimiliki sepenuhnya oleh bumiputera. Sebuah lagi perusahaan pengangkutan milik bumiputera ialah NET's di Kelantan yang merupakan Syarikat Pengangkutan Melayu yang pertama di Semenanjung Tanah Melayu.²¹

Penglibatan dalam pembelian saham sebenarnya adalah kerana kesedaran Tan Sri Samad tentang kepentingan terhadap ekonomi, yang telah membuka matanya

20. Abdul Samad Idris, 25 Tahun Merdeka: Kenangan Abadi Kepada Bangsa, Agama dan Tanahair, Penerbitan Pustaka Budiman, Kuala Lumpur, 1982 h.24

21. Ibid., Lihat juga Abdul Samad Idris, 'Peranan Tan Sri Mubin Sheppard Sebagai Penasihat British', Disebalik Jendela Utusan: Suara Keramat - Ulangtahun Utusan Melayu (M) Bhd Ke 50 Tahun [1939 - 1989], Utusan Melayu (M) Bhd, Kuala Lumpur, h.111

untuk melihat lebih jauh lagi dalam bidang perniagaan ini. Oleh kerana sahamnya yang agak besar dalam syarikat itu, beliau telah dilantik sebagai salah seorang Ahli Lembaga Pengarah Syarikat. Ketika itu perniagaan runcitnya masih diteruskan.

Pada tahun 1950, Abdul Samad Idris telah dipilih menjadi Pengerusi dan Pengarah Urusan 'Malay Transport Company' 'sehinggalah beliau menjadi Timbalan Kepada Menteri Besar Negeri Sembilan selepas pilihanraya 1964. Pada tahun 1950 juga, adik beliau telah berjaya menjawat jawatan Polis dan telah berpindah ke Johor. Oleh kerana ketiadaan penjaga, kedai runcit itu telah ditutup. Beliau sendiri sibuk dengan tugas-tugas dan urusan 'Malay Transport Company' dan ditambah pula ketika itu beliau sedang bergiat aktif dalam bidang penulisan.²²

Dari masa ke semasa minat untuk menulis semakin berkembang. Ini bermula bila pada tahun 1946, beliau telah menjadi Pemberita Sambilan dengan Akhbar Majlis bagi daerah Kuala Pilah dan telah menulis berita tentang politik Melayu dan kecaman terhadap dasar Inggeris terhadap orang Melayu, beliau juga menulis dalam ruangan Pojok 'Haji Luncai' dengan nama samaran 'Mat Belantan'. Beliau juga membantu penerbitan Majalah Juita serta buku-buku terbitan Sentosa Store, Kuala Pilah. Sentosa Store

22. Temubual dengan Tan Sri A. Samad Idris pada 19.9.1990 dan dengan Datuk Mohd Sidek bin Idris pada 7.10.1990.

ialah syarikat penerbitan yang diusahakan oleh Encik Abd. Ghani Abdullah, tuannya 'Percetakan Malay Press' yang pejabatnya terletak di bangunan yang sama di bawah Malay Transport Company, No. 198, Jalan Tong Yen, Kuala Pilah dimana beliau bekerja.²³

-
23. Abdul Samad Idris, 25 Tahun Merdeka: Kenangan Abadi Kepada Bangsa, Agama dan Tanahair. Akhbar Majlis ini telah lahir pada 17hb Disember 1931 ialah sebuah akhbar kebangsaan Melayu yang diterbitkan di Kuala Lumpur. Antara pengarang-pengarangnya yang terkenal ketika itu ialah Abdul Rahim Kajai yang berkhidmat dari 17hb Disember 1931 sehingga bulan Januari 1935, Othman Kalam dari bulan Januari 1935 sehingga ke tahun 1938, Ibrahim Yaakub dari tahun 1938 sehingga 1939. T. Ismail bin T. Yassin pada tahun 1939, Dzulkifli bin Mohd Tamrin pada tahun 1939, Mohd Salehuddin Abdul Jalil dari tahun 1939 hingga 1942. Abdul Rahim Kajai kembali menjadi pengarang di Akhbar Majlis di bawah pengawasan Abdul Rahim Kajai nama 'Akhbar Majlis' telah ditukarkan kepada nama baru iaitu 'Perubahan Baru'. Setelah Abdul Rahim meninggal dunia pada 5hb Disember 1943, pentadbiran Akhbar Majlis diambilalih oleh Yunos Hamidi pada tahun 1943 sehingga 1949. Ketika ini nama akhbar tersebut ditukar kembali dengan nama 'Akhbar Majlis'. Akhbar ini seterusnya dipegang oleh Abd. Samad Ahmad pada tahun 1949 sehingga ke tahun 1954 dan Haji Dahlan Mas'ud pada tahun 1954 sehingga tahun 1955. Akhbar Majlis dicetak dalam tulisan jawi oleh Selangor Press yang mengandungi antara 6 - 48 halaman. Di peringkat awal iaitu pada 17hb Disember 1931 sehingga 1hb Disember 1935 akhbar ini diterbitkan dua kali seminggu iaitu pada tiap-tiap hari Isnin dan Khamis. Pada 1hb Januari 1936 sehingga tahun 1938 ianya diterbitkan tiga kali seminggu pada tiap-tiap hari Isnin, Rabu dan Jumaat. Ianya diterbitkan secara harian bermula tahun 1939 sehingga tahun 1955. Terbitan terakhir Akhbar Majlis ialah pada tahun 1955. Lihat juga Shahrom Hussin, Biografi Perjuangan Politik Dato' Onn Jaafar, Penerbitan Fajar Bakti Sdn Bhd, Petaling Jaya, 1985 h.61. Lihat juga Zakiah Hanom, Indeks Akhbar.

Kemudian pada tahun 1950, beliau bekerja pula dengan akhbar Utusan Melayu,²⁴ sebagai 'stringer' dengan elaun sebanyak \$40 sebulan. Setahun kemudian Abdul Samad Idris diminta untuk menjadi pemberita bagi seluruh Negeri Sembilan dengan gaji \$120 sebulan. Banyak berita-berita politik yang dimuatkan di dalam akhbar Utusan Melayu ini. Disinilah beliau mula mengembangkan sayap dalam UMNO (United Malayan National Organisation) dan bergiat cergas dalam politik Negeri Sembilan. Beliau menjadi pemberita sehingga ke tahun 1960, lantas dilantik menjadi Ahli Lembaga Pengarah sehingga tahun 1969. Penglibatan Abdul Samad Idris di dalam Utusan Melayu terhenti buat seketika akibat penglibatan dalam politik yang memerlukan perhatian besar oleh beliau dan juga kerana berkhidmat dalam Kerajaan sepenuh masa selepas pilihanraya umum 1969. Bagaimanapun selepas bersara dari Kerajaan, beliau

24. Akhbar Utusan Melayu yang pertama diterbitkan dan lahir pada awal tahun 1908 (ia bukanlah akhbar Utusan Melayu yang ada sekarang) iaitu akhbar Melayu yang lahir di Singapura, juga bertugas dalam soal semangat kebangsaan. Pengarangnya yang terkenal ialah Md Yunus bin Abdullah. Kemuncak semangat kebangsaan orang-orang Melayu ialah bila sampai kepada lahirnya akhbar Utusan Melayu yang kedua yang mula lahir pada 29hb Mei 1939 dengan modal yang benar-benar dipunyai oleh orang-orang Melayu. Di antara pemimpin dan pengarang yang terkenal terdiri daripada beberapa orang tokoh politik Melayu seperti Yusof bin Ishak, Ishak bin Hj Muhammad, Hj Abdul Rahim Kajai dan lain-lain. Akhbar ini terdapat dalam tulisan jawi dan rumi. Pada mulanya ia diterbitkan dalam tiga kali seminggu iaitu setiap hari Selasa, Khamis dan Sabtu dari 1hb November 1907 hingga 21hb September 1915. Kemudian secara harian [1915 - 1921]. Terbitan yang terakhir ialah dalam tahun 1921 (bagi Utusan Melayu di peringkat awal). Lihat Shahrom Hussin, Biografi Perjuangan Politik Dato' Onn Jaafar h.60-61. Juga Zakiah Hanum.

telah kembali aktif dalam persuratkhabaran dan telah menjadi Lembaga Pengarah Utusan Melayu.²⁵

Pengalaman sebagai seorang pemberita yang sekaligus menjadi pendokong UMNO di Negeri Sembilan, memberi makna yang besar kepada Abdul Samad Idris. Ini disebabkan pada masa itu di awal 1950an Utusan Melayu mempunyai dasar cenderung ke kiri dengan mendokong Parti Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM) yang menentang UMNO dan juga Kerajaan. Kerajaan melarang Utusan Melayu dibeli untuk kegunaan pejabat-pejabat.²⁶

Kejayaannya sebagai pemberita bagi seluruh Negeri Sembilan adalah didorong oleh kemudahan menggunakan kenderaan yang didapati dari 'Malay Transport Company', memudahkan beliau untuk bergerak dari setempat ke setempat dan bertemu dengan segenap lapisan masyarakat di seluruh Negeri Sembilan untuk mendapatkan sumber berita untuk dimuatkan ke dalam akhbar²⁷ disamping bergerak cergas dalam UMNO.

-
25. Abdul Samad Idris, 'Peranan Tan Sri Mubin Sheppard Sebagai Penasihat British', Disebalik Jendela Utusan: Suara Keramat Ulangtahun Utusan Melayu (M) Bhd Ke 50 Tahun. h. 111
26. Abdul Samad Idris, 25 Tahun Merdeka: Kenangan Abadi Kepada Bangsa, Agama dan Tanahair. h.8
27. Sebagai seorang Pengerusi dan Pengarah Urusan, Syarikat telah menyediakan sebuah kenderaan untuk kemudahan beliau.

Ketika bekerja dengan Syarikat Pengangkutan itu juga beliau telah terlibat secara sampingan sebagai penyunting majalah bulanan 'Juita'. Majalah ini diterbitkan oleh Sentosa Store di Kuala Pilah pada tahun 1948. Terbitan bulanan ini dicetak dalam tulisan jawi. Majalah ini banyak mengandungi rencana-rencana mengenai wanita. Abdul Samad Idris telah diminta oleh Encik Ghani untuk membantu menyunting dan membaca 'pruf' bagi memperkemas isinya. Peluang ini memberikan satu ruang yang lebih luas kepada beliau dalam bidang penulisan sebagai seorang pengelola ruangan dalam sebuah majalah ketika itu. Abdul Samad Idris agak mudah memberi bantuan kepada pejabat 'Malay Press' yang terletak di bangunan yang sama dengan 'Malay Transport Company'.²⁸

Sebagai seorang penulis, beliau juga telah menulis sebuah novel yang bertajuk 'Perajurit', yang diserahkan kepada Sentosa Store, Percetakan Malay Press untuk dicetak dan diterbitkan.²⁹

Disini boleh disimpulkan bahawa ketokohan Abdul Samad Idris mula kelihatan sejak pendudukan Jepun lagi. Sikap anti penjajahnya telah mendorong beliau untuk terus meneruskan menentang penjajahan Inggeris terutama terhadap

28. Zakiah Hanum, Tercabarnya Maruah Bangsa ; Satu Himpunan Pemikiran Wartawan-Wartawan Akhbar Majlis 1945 - 1948, Kuala Lumpur: Penerbitan Lahmeidakh Sdn. Bhd. 1987. h. 1.

29. Buku yang menceritakan tentang perjuangan seorang anak Melayu di luar negeri di masa penjajahan Jepun. Temubual dengan Tan Sri Abdul Samad Idris pada 19.9.1990.

pemikiran orang-orang Melayu. Abdul Samad Idris telah tergiat aktif dalam arena persuratkhabaran, dengan itu idea-idea politik telah disalurkan melalui penulisannya. Akhirnya beliau telah berjaya bekerja sebagai pemberita bagi Akhbar Utusan Melayu yang telah dijadikan 'platform' utama untuk menyalurkan idea-idea politik bernasnya dan menyuarakan perasaan tidak puashatinya terhadap pemerintahan Kerajaan.

Penglibatan dalam perniagaan pengangkutan dan sekaligus dilantik sebagai Pengerusi dan Lembaga Pengarah menunjukkan kegigihan Abdul Samad Idris dalam apa juga bidang yang diceburinya. Ketika itu ekonomi orang Melayu cukup lemah di sektor ekonomi. Keadaan ini mendorong semangat Abdul Samad Idris untuk maju di bidang tersebut. Pendidikan yang sederhana tidak menghalang untuk beliau menempa kejayaan.

Penglibatan dalam dua bidang yang berbeza iaitu perniagaan dan penulisan, telah banyak memberi sokongan dalam kejayaan Abdul Samad Idris yang seterusnya dalam politik yang akan dibincangkan dalam bab-bab yang seterusnya.

BAHAN-BAHAN RUJUKAN

Sumber Awalan

- Dewan Rakyat. Perbahasan Parlimen Ke-3, Jil. I, Penggal 1, Bahagian III, Januari - Februari 1972.
- _____. Perbahasan Parlimen Ke-4, Jil. I, Penggal 1, Bahagian III, Mac - November 1975.
- _____. Perbahasan Parlimen Ke-4, Jil. I, Penggal 2, Bahagian II, Julai - November 1976.
- _____. Perbahasan Parlimen Ke-4, Jil. III, Penggal 3, Bahagian I, Mac - Julai, 1977.
- _____. Perbahasan Parlimen, 27hb Mac, 1979.
- _____. Malaysia: Penyata Rasmi Parlimen ke-5, Jil. I, Penggal 1, Bil. 51-60, Mei - Jun 1979.
- Fail FINAS, (R) A.001/06, Perlantikan Jawatan Pengerusi FINAS
- Federation Of Malaya. Report of the Parliamentary and State Election 1959, Kuala Lumpur: Government Press, 1960.
- Pejabat UMNO Malaysia. Penyata Tahunan UMNO 1953-1955, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1954-1955, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1955-1956, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1958, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1959-1960, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1961, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1964, Kuala Lumpur.
- _____. Penyata Tahunan UMNO 1968-1970, Kuala Lumpur.

_____. Penyata Tahunan UMNO 1971-1972,
Kuala Lumpur.

Pejabat UMNO Malaysia, UMNO 10 Tahun (1946-1956), Kuala Lumpur.

_____, UMNO 20 Tahun, Kuala Lumpur.

Akhbar

Utusan Melayu. (1955 - 1969)

Utusan Malaysia. (1969 - 1980)

Sumber Lisan

Keterangan Abdul Samad Idris, Transkripsi Sejarah Lisan, Projek Dr. Said, Jabatan Sejarah, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Penulis juga telah menemubual tokoh ini sendiri sebagai sumber utama kepada kajian ini, yang dijalankan pada 19 dan 22hb. September 1990 dan 21hb. November 1990.

Keterangan Ariffin bin Ali, Transkripsi Sejarah Lisan, Projek Dr. Said, Jabatan Sejarah, bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Penulis juga telah menemui dan menemubual tokoh ini iaitu seorang ahli politik yang sama-sama berjuang dengan tokoh yang dikaji dan pernah menjawat jawatan Speaker Dewan Rakyat Negeri Sembilan. Temubual dijalankan pada 21 dan 28hb. Disember 1990.

Keterangan Asiah bt Hussin, Temubual telah dijalankan pada 5hb. Oktober 1990. Beliau ini merupakan isteri kepada tokoh yang dikaji.

Sumber Pendua

Buku-buku

Abdul Samad Idris, 25 Tahun Merdeka: Kenangan Abadi Kepada Bangsa, Agama dan Tanahair, Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Budiman, 1982.

_____, Abdul Samad idris Dengan 300 Perpatah, Kuala Lumpur: Pustaka Budiman, 1989.

_____, Negeri Sembilan dan Sejarah, Kuala Lumpur: Penerbitan Utusan Melayu (M) Bhd., 1989.

_____, Payung Berkembang, Kuala Lumpur: Pustaka Budiman, 1990.

_____, Takhta Kerajaan Negeri Sembilan, diterbitkan oleh Abdul Samad Idris, Seremban, 1961.

Abdullah Hussein, Memoranda, Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1962.

Abu Zahari Abu Bakar, Perkembangan Pendidikan Di Semenanjung Malaysia, Kuala Lumpur : Penerbitan Fajar Bakti Sdn. Bhd., 1980.

Anwar Abdullah, Dato' Onn, Petaling Jaya: Penerbitan Pustaka Nusantara, 1971.

Atondra, Majlis Kebudayaan Bermula Dari Menteri, Selangor Darul Ehsan: Majlis Kebudayaan Negeri, 1988.

Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, Dasar, Matlamat Dan Strategi Pembinaan Kebudayaan Kebangsaan, Kuala Lumpur: Bahagian Kebudayaan KKBS, 1983.

_____, Lagu-lagu Patriotik Malaysia, KKBS dengan kerjasama Jabatan Penyiaran Malaysia, tanpa tahun.

_____, Siri Lagu-Lagu Rakyat I, KKBS dengan kerjasama Jabatan Penyiaran Malaysia, tanpa tahun.

Mok Soon Sang dan Lee Shok Mee, Pendidikan Di Malaysia, Kuala Lumpur : Kumpulan Budiman Sdn. Bhd., 1988.

Mokhtar bin Md. Dom, Adat Perpatih Dan Adat Istiadat Masyarakat Malaysia, Kuala Lumpur: Federal Publication, 1977.

Nordin Selat, Sistem Sosial Afat Perpatih, Kuala Lumpur: Utusan Melayu (M) Bhd., 1976.

Ramlah Adam, UMNO, Organisasi dan Kegiatan Politik 1946-1951, Kota Bharu, Kelantan, 1978.

Shahrom Hussin, Biografi Perjuangan Politik Dato' Onn Jaafar, Petaling Jaya : Penerbitan Fajar bakti Sdn. Bhd., 1985.

Smith, T.E. Report On The First Election Of Members To The Legislative Council Of The Federation Of Malaya, Kuala Lumpur ; Government Press, 1960.

Zakiah Hanom, Tercabarnya Maruah bangsa : Satu Himpunan Pemikiran Wartawan-wartawan Akhbar Majlis 1945-1948, Kuala Lumpur: Penerbitan Lajmeidakh Sdn. Bhd., 1987.

Akhbar Dan Majalah

Bacaria. (18hb. Februari 1985)

Berita Harian. (16, 17, 18, 19hb. Jun 1959, 24hb. November 1964, 20 dan 23hb. April 1980).

Berita Minggu. (20 dan 27hb. April 1980, 22hb. Julai 1984).

Dewan Budaya. (Jun, 1980)

Dewan Masyarakat. (Jilid VII, Bil, 7, Julai 1969, Jilid VII, Bil. 9, September 1969, Jilid VII, Bil, 10, Oktober, 1979).

Gelanggang. (Keluaran 1, Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan, Julai, 1977).

Berita Express. (26hb. Januari, 1976).

Mastika. (Tahun ke-46, Bil 12, Disember, 1984).

Mingguan Malaysia. (14hb. Jun 1979 dan 23hb. April, 1980).

Mingguan Wanita (22hb. April 1980).

The Star. (23hb. April, 1980).

Utusan Malaysia. (11hb. Februari, 1970, 7hb. Disember, 1976, 10 dan 21hb. Oktober, 1979, 1hb. November, 1979 7 dan 4hb. Disember, 1979, 18hb. April, 1980).

Utusan Melayu. (23hb. April, 1980).

Artikel-Artikel

Abdul Samad Idris, "Demokrasi Bermula Dari Tanah Minang", Dewan Masyarakat, Jun 1974.

_____, "Peranan Tan Sri Mubin Sheppard Sebagai Penasihat British", Di sebalik Jendela Utusan, Suara Keramat; Ulangtahun Utusan Melayu (M) Bhd. ke-50 Tahun (1939-1989). Kuala Lumpur: utusan Melayu (M) Bhd., 1989.

_____, "Suku dan Hal Ehwal Adat Istiadat", Dewan Masyarakat, Hil. VIII, Bil. 9, September, 1970.

Atondra, "Bahagian I KOBENA", Utusan Zaman, 3hb. Oktober, 1976.

_____, "KOBENA Bahagian II: Asas Lahirkan Usahawan Muda", Utusan Zaman, 3hb. Oktober, 1976.

Aziz Deraman, "Yayasan Belia Perlu Ditubuhkan Segera", Mastika, Tahun ke-43, Bil, 9, 1983.

Halim Mahmud, "Berjuang Dalam Tiga Bidang", Mingguan Wanita, 29hb. Mac, 1985.

Zulkifli Hussein, "KOBENA: Cita-cita dan Matlamatnya", Gelanggang, Keluaran 1, Kuala Lumpur: 1977.

Kertas Kerja-Kertas Kerja

Abdul Samad Idris, "Kemurnian Dalam Adat Perpatih", Kertas Kerja yang dibentangkan dalam Seminar Persejarahan Dan Adat Perpatih, anjuran Majlis Belia Negeri, Negeri Sembilan, 1974.

- _____, "Unsur-Unsur Budaya Tradisional Dengan Keperibadian Kebangsaan Malaysia: Tumpuan Ke Arah Mengujudkan Satu Kebudayaan Kebangsaan", Kertas Kerja yang dibentangkan dalam Seminar Dasar Kongres Kebangsaan Malaysia 16-20 Ogos, 1971, Kuala Lumpur : KKBS, 1971.
- Ahmat Adam, "Bahasa dan Sastera Dalam Sejarah Pergerakan Kebangsaan di Tanah Melayu", Imej Dan Sastera: Kertas Kerja Hari Sastera 1980 Kuala Lumpur : DBP, 1980.
- Aziz Deraman, "Beberapa Aspek Penting Pembangunan Kebudayaan Kebangsaan", Kebudayaan Kebangsaan : Tinjauan Dari Berbagai Aspek, Kuala Lumpur : KKBS, 1977.
- _____, "Dasar Kebudayaan Kebangsaan : Hubungan Dengan Perkembangan Kebudayaan Negara", Simposium Kesarjanaan Melayu 31hb. Mac - 2hb. April, 1977, Kuala Lumpur: Bahagian Kebudayaan KKBS, 1977.
- Baharuddin Musa, "Kebudayaan Kebangsaan", Kebudayaan Kebangsaan : tinjauan Dari Berbagai Aspek, Kuala Lumpur : KKBS, 1977.
- Saad Marzuki, "Konsep, Peranan dan Strategi Koperasi-Koperasi Yang Bukan Berasaskan Pertanian dan Perikanan Dalam Sistem Usaha Bebas", Seminar Peranan Gerakan Koperasi Di Dalam Usaha Bebas, Petaling Jaya, Selangor, 1979.
- Syed Hussin Ali, "ASAS 50 dan Cita-cita Masyarakat", Warisan ASAS 50, Kuala Lumpur: DBP, 1981.
- Wong Seng Tong, "Polemik Sastera ASAS 50", Warisan ASAS 50, Kuala Lumpur: DBP, 1981.

Tesis Atau latihan Ilmiah

- Siti Aishah binti Yahya, "UMNO Negeri Sembilan Dari Tahun 1946 Sehingga 1969: Krisis-krisis Dalam UMNO Negeri Sembilan Satu Analisa", Latihan Ilmiah Jabatan Sejarah, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Sumber-Sumber Lisan

Keterangan Idris bin Mat Sil, Transkripsi Sejarah Lisan, Projek Dr. Said, Jabatan Sejarah, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Keterangan Mohd. Said Mahmud, Transkripsi Sejarah Lisan, Projek Dr. Said, Jabatan Sejarah, Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Keterangan Sapiah Talib, Transkripsi/ Sejarah Lisan, Projek Dr. Said, Jabatan Sejarah, bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia, 1983.

Tokoh-Tokoh Yang Ditemubual

Nama tokoh	:	Abdul Mubin Sheppard,
Tan Sri Hj.
Tarikh temubual	:	4hb. Disember 1990
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Penasihat British
di Negeri Sembilan
Nama tokoh	:	Abdul Samad Ismail, Hj.
Tarikh temubual	:	12hb. Disember, 1990
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Wartawan Utusan Melayu
Nama tokoh	:	Atondra (Encik Mohammad
Nordin bin Abdul Rahman, Hj)
Tarikh temubual	:	10hb. Januari, 1991
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Setiausaha Akhbar
tokoh yang dikaji
Nama tokoh	:	Aziz Deraman
Tarikh temubual	:	5hb. Januari, 1991
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Pengarah Kebudayaan
KKBS
Nama tokoh	:	Che Wan bin Hj. Suak
Tarikh temubual	:	6hb. Disember, 1990
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Setiausaha Sulit
tokoh yang dikaji
Nama tokoh	:	Mohd. Sidek bin Idris, Datuk
Tarikh temubual	:	7hb. Oktober, 1990
Pengalaman dan pekerjaan	:	Adik kepada tokoh yang dikaji
Beliau pernah membantu tokoh
yang dikaji dalam urusan
perniagaan
Nama tokoh	:	Mustafa, Datuk Hj.
Tarikh temubual	:	14hb. Disember, 1990
Pengalaman dan pekerjaan	:	Bekas Setiausaha Politik
tokoh yang dikaji

- Nama tokoh : Sharif bin Fakeh Hassan, Hj.
Tarikh temubual : 5hb. Disember, 1990
Pengalaman dan pekerjaan : Bekas Setiausaha Agung
ASAS NEGERI (Angkatan
Sasterawan Negeri Sembilan)
- Nama tokoh : Yusuf Badin, Datuk , Hj.
Tarikh temubual : 5hb. Januari, 1991
Pengalaman dan pekerjaan : Bekas Setiausaha Agung
P.I.B.G. Negeri Sembilan.
Beliau\ juga merupakan
seorang Ahli Politik
di Negeri Sembilan.

Lampiran I

PERGERAKAN PEMUDA UMNO PUSAT 1959-1960

Ketua:

Saadon Zubir

Naib Ketua:

Tuan Haji Ahmad Abdullah Fahim

Setiausaha:

Hussein bin Akil

Ahli Jawatankuasa:

1. Encik Othman Abdullah
2. Shafei Abdullah
3. Yahya Shuban Harun
4. Mohd. Tahir Mohd. Majid
5. Abd. Samal Idris
6. Abd. Aziz Ahmad
7. Mansor bin Mohammad
8. Ismail bin Idris
9. Taha Zakaria
10. Zakaria Yusof
11. Syed Kamarulzaman
12. Burhan Mohd. Yamin

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1959

Lampiran II

**CALON-CALON YANG BERTANDING BAGI
DEWAN UNDANGAN NEGERI 1964**

Nama	Bahagian UMNO
1. Abdul Samad Idris	Seri Menanti
2. Sapiiah Talib	Johol
3. Abd. Kadir Abdullah	Ulu Mur
4. Ariffin Ali	Kuala Pilah
5. Ayakannu s/o Vallisamy	Rantau
6. Lam Teck Choon	Sungai Ujong
7. Han Hui Fong	Rahang
8. Siti Rahman Kassim	Terengang
9. Mohd. Yusof Abdullah	Kota
10. Md. Taha Abd. Talib	Tampin
11. LimHeng Seng	Gemas
12. Lee Tee Siong	Lukut
13. Cheah Yen Ywee	Jimah
14. Hj. Awaluddin Ahmad	Si Rusa
15. Hj. Sulaiman Jaalam	Pasir Panjang
16. Datuk Dr. Mohd. Said Mahmud	Linggi
17. Lim Kim Kee	Kuala Klawang
18. Aminuddin Abd. Manaf	Pertang
19. Thong Hiang Kim	Bahau
20. Tham Kin Sung	Rompin
21. Hj. Khatib Mohd. Noor	Jempol
22. Zainal Abidin Lati	Lenggeng
23. Ahmad Abdul Manaf	Labu
24. Woo Thong	Bukit Nenas

Sumber: Penyata Pilihanraya-Pilihanraya UMNO (Dewan Rakyat) dan Dewan Negeri Tahun 1964 Bagi Negeri-Negeri Tanah Melayu, Suruhanjaya Pilihanraya, Kuala Lumpur 1865

Lampiran III

UMNO BAHAGIAN KUALA PILAH 1965

Pengerusi Tetap:

Encik Yunus bin Musa

Ketua Bahagian:

Encik Abdul Samad bin Idris

Timbalan Ketua:

Encik Idris bin Mat Sil

Naib Ketua:

Encik Abdul Kadir bin Abdullah

Naib Ketua (Pemuda):

Encik Yahya bin Ahmad

Naib Ketua (Kaum Ibu):

T. Safiah binti T. Ariffin

Bendahari:

Encik Taib bin Omar

Ketua Penerangan:

Encik Abu Bakar bin Ali

Setiausaha:

Encik Meon bin Hassan

Jawatankuasa Kerja:

1. Encik bahaman bin Shamsuddin
2. Encik Ariffin bin Ali
3. Puan Fatimah binti Haji Bahari
4. Encik Alias bin Bidi
5. Encik Yusof bin Mohd. Noor
6. T. Nordin Al Haj
7. Encik Amin bin sudin
8. Encik Othman bin Yassin
9. Encik Maarof bin Ahmad
10. Puan Aminah binti Ismail
11. Encik Kadir bin Ujang
12. Encik Hussein bin Ghani
13. Puan Kamariah binti Haji Yatim
14. Encik Zainol bin Haji Yatim

Pemeriksa Kira-Kira:

1. Encik Zakaria bin baba
2. Encik Mohd, Zain bin Haji Harun

sumber: Penyata Tahunan UMNO 1965

Lampiran IV

PERGERAKAN PEMUDA UMNO (PUSAT)
1965/1966

Ketua:

Encik Senu Abdul Rahman

Naib Ketua:

Encik Ali bin Haji Ahmad

Setiausaha Agong:

Tan Sri Syed Jaafar Albar
(Meletak jawatan pada 15hb. ogos 1965 dan diganti oleh
Tuan Haji Mohd. Khir bin Johari)

Penolong Setiausaha:

Tuan Haji hamzah Alang

Ahli Jawatankuasa:

1. Encik Abdul Aziz Ishak
2. Encik Abdul Samad Idris
3. Tuan Haji Hamzah Alang
4. Tuan Haji Khalid bin Awang Osman
5. Encik Nik Hassan bin haji Nik Yahya
6. encik Abdul Ghani bin Ishak
7. Encik Saidon Kechut
8. Dr. Mahathir Mohammed
9. Encik Sulaiman Bulon
10. Haji Osman bin Haji Sa'at
11. Encik Shafei bin Haji Abdullah
12. Tuan Haji Sulaiman Palestin
13. Encik Ishak Hamid
14. Encik Borhan bin Mohd. Yaman
15. Encik Musa bin Hitam

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1965

Lampiran V

PERGERAKAN PEMUDA UMNO NEGERI SEMBILAN 1969

Ketua:

Dato' Abd. Samad idris

Timbalan Ketua:

Encik Abdul Rashid Mohammad

Setiausaha:

Encik Taha Talib

Penolong Setiausaha:

Encik Hasbullah Kiam

Bendahari:

Encik Maarof Mohd. Amin

Ahli Jawatankuasa:

1. Encik Mohd, Yusof Ibrahim
2. Encik Jaafar Harun
3. Encik Abdul Kadir kassim
4. Encik Mohd. Yusof Miat
5. Encik Othman Hj. Adam
6. Encik Dahalan Aman
7. Encik Abdul Rashid Mohammad
8. Encik Mohd. Yusof Daud

Bahagian-Bahagian Dan Ketuanya:

1. Port Dickson - Encik Mohd. Yusof Ibrahim
2. Jempol - Encik Jaafar Haru
3. Jelebu - Encik Abdul Kadir Kassim
4. Johol - Encik Mohd. Yusof Miat
5. Negeri Sembilan Selatan - Encik Dahalan Aman
6. Kuala Pilah - Encik Othman Hj. Adam
7. Seremban - Encik Abdul Rashid Mohammad
8. Seremban barat - Encik Mohd. Yusof Daud

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1968-1980

Lampiran VI

UMNO BAHAGIAN KUALA PILAH 1969
(Sebelum Pilihanraya)

Pengerusi Tetap:

Datuk Mohd. Idris bin Mat Sil

Ketua Bahagian:

Dato' Abd. Samad Idris

Timbalan Ketua:

Encik Ariffin Ali

Naib Ketua:

Encik Abdul Kadir bin Abdullah

Naib Ketua (Pemuda)

Encik Zainol Hj. Yatim

Naib Ketua (Kaum Ibu):

Tengku Safiah binti Tengku Ariffin

Setiausaha:

Encik Ariffin Ali

Setiausaha Kerja:

Encik Meon Hassan

Ketua Penerangan:

Encik Hashim Abd. Ghani

Ahli Jawatankuasa:

1. Encik Mohd. Taib bin Omar
2. Encik Meon Hassan
3. Encik Bahaman Shamsuddin
4. Encik Yunus Musa
5. Encik Mohd. Yusof Lal Khan
6. Encik Alias Bidi
7. Tengku Kalsom bt. Tengku Muda Chik
8. Encik Jaafar Hj. Lillah
9. Encik Abu Bakar Ali
10. Encik Hashim Ghani
11. Tuan Haji Baharuddin Shamsuddin
12. Encik Yusof bin Yusoh
13. Encik Mohd. Yasin Mahmud
14. Encik Mohd Sharif Abas
15. encik Maarof Ahmad
16. Encik Jamaludin Idris
17. Puan Kamariha Hj. Yatim
18. Tuan Haji Ahmad bador

Wakil Rakyat Dalam Bahagian:

1. Dato' Abd. Samad Idris
- Dewan Rakyat Kuala Pilah
2. Encik Mansor bin Osman
- Dewan Undangan Negeri Kawasan Seri Menanti

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1968 - 1970

Ahli Jawatankuasa:

1. Encik Mohd. Taib bin Omar
2. Encik Meon Hassan
3. Encik Bahaman Shamsuddin
4. Encik Yunus Musa
5. Encik Mohd. Yusof Lal Khan
6. Encik Alias Bidi
7. Tengku Kalsom bt. Tengku Muda Chik
8. Encik Jaafar Hj. Lillah
9. Encik Abu Bakar Ali
10. Encik Hashim Ghani
11. Tuan Haji Baharuddin Shamsuddin
12. Encik Yusof bin Yusoh
13. Encik Mohd. Yasin Mahmud
14. Encik Mohd Sharif Abas
15. encik Maarof Ahmad
16. Encik Jamaludin Idris
17. Puan Kamariha Hj. Yatim
18. Tuan Haji Ahmad bador

Wakil Rakyat Dalam Bahagian:

1. Dato' Abd. Samad Idris
- Dewan Rakyat Kuala Pilah
2. Encik Mansor bin Osman
- Dewan Undangan Negeri Kawasan Seri Menanti

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1968 - 1970

Lampiran VII

UMNO BAHAGIAN KUALA PILAH 1971

Pengerusi Tetap:

Idris bin Mat Sil

Ketua:

Mansor bin Osman

Timbalan Ketua:

Abdul Samad bin Idris

Setiausaha:

Ariffin bin Ali

Bendahari:

Hashim bin Abdul Ghani

Pemeriksa Kira-Kira:

Kamarul Bahrain bin Sidin
Kadijah bin Rasul

Ahli Jawatankuasa:

1. Yunus bin Musa
2. Sharif bin Abas
3. Meon bin Hassan
4. Alias bin Bidi
5. Ali bin Ludin
6. Ma'rof bin Ahmad
7. Jaafar bin Lillah
8. Ya'kub bin Haji Yunus
9. Bakar bin Ali
10. T. Kelsom binti T.M Chik
11. Haji Baharuddin bin Shamsuddin
12. S.M Amin
13. Jamaluddin bin Idris
14. Halimah bin Rasul
15. Yasin bin Mahmud

Sumber : Penyata UMNO Tahun 1971 - 1972

Lampiran VIII

UMNO PERHUBUNGAN NEGERI SEMBILAN

Pengerusi:

Mansor bin Osman

Timbalan Pengerusi:

Abdul Samad bin Idris

Setiausaha:

Taha bin Talib

Bendahari:

Zainal Abidin bin Lati

Ahli Jawatankuasa:

1. Mohammad bin Ujang
2. Ahmad bin Manap
3. Haji Aminuddin bin Manaf
4. Haji Khatib bin Mohd. Nor
5. Samad bin Said
6. Mohd Kassim bin Pekat
7. Dahalan bin Aman
8. Abdul Kadir bin Abdullah
9. Mohd Yusof bin Daud
10. Halimah binti Rasul

Sumber : Penyata Tahunan UMNO 1971 - 1972

Lampiran IX

PENGERUSI DAN TIMBALAN PENGURUSI TETAP PEGAWAI-PEGAWAI
DAN AHLI-AHLI MAJLIS TERTINGGI UMNO 1971 - 1972

Pengerusi Tetap:

Tan Sri Nik Ahmad Kamal bin Haji Mahmood

Timbalan Pengerusi:

Encik Shouib bin Haji ahmad

Ahli-Ahli Majlis Tertinggi:

1. Tun Abdul Razak bin Dato' Hussein - Presiden
2. Tun Dr. Ismail bin Dato' Abdul Rahman - Timbalan Presiden
3. Encik Abdul Ghafar bin Baba - Naib Presiden
4. Tan Sri Syed Nasir bin Ismail Al-haj - Naib Presiden
5. Tan Sri Saadon Zubir - Naib Presiden
6. Dato' Harun bin Haji Idris - Naib Presiden - PEMUDA
7. Tan Sri Hajjah Fatimah bte Haji Hashim - Naib Pres.- WANITA
- * 8. Encik Senu bin Abdul Rahman - Setiausaha Agung
- * 9. Tuan Haji Othman bin Abdullah - Ketua Penerangan
- * 10. Tengku Razaleigh Hamzah - Bendahari
11. Puan Aishah bte. Haji Abdul Ghani
12. Tan Sri Syed Jaafar Albar
13. Encik Hussien bin Onn
14. Encik Musa bin Hitam
15. Tan Sri Mohd. Ghazali bin Shafei
16. Encik Ali bin Haji Ahmad
17. Encik Wan Abdul Kadir bin Ismail
18. Dato' Haji Othman bin Hj. Mohd. Sa't
19. Tan Sri Haji Mohd. Ghazali bin Haji Jawi
20. Dato' Hamzah bin Abu Samah
21. Dato' Engku Mohsein bin Abdul Kadir
22. Dato' Haji Abdul Samad bin Idris
23. Dato' Haji Kamaruddin bin Haji Mohd. Isa
24. Dato' Mansor bin Osman
25. Encik Senu bin Abdul Rahman
26. Tan Sri Prof. Abdul Jalil Hassan
27. Encik Mohd. Khir Johari
28. Encik Hanafiah bin Hussein
29. Tengku Razaleigh Hamzah
30. Tuan Haji Othman bin Abdullah
- * 31. Tan Sri Haji Yahya bin Mohd. Seh
- * 32. Dato' Syed Ahmad Shahabuddin
- * 33. Dato' Syed Hassan Aidid
- * 34. Dato' Jaafar bin Hassan
- * 35. Tuan Dr. Rais Saniman

- * 36. Tuan Dr. Mohd. Zain bin Osman
- * 37. Puan Bibi Aishah binti Hamid Don

* dilantik oleh Presiden

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1971-1972

Lampiran X

NEGERI SEMBILAN : KAWASAN PARLIMEN BAGI
PILIHANRAYA 1978

1. Jelebu

Nama : Datuk Abd. Samad Idris (BN UMNO)
 Jumlah Undi : Menang tanpa bertanding
 Jumlah Pengundi: 31,406 orang

2. Mantin

Nama : Lee Boon Beng (BN MCA)
 Jumlah Undi : 15,723 orang
 Jumlah Pengundi: 7,997 undi

3. Seremban

Nama : Dr. Chen Man Hin (DAP)
 Jumlah Undi : 23,057
 Jumlah Pengundi: 52,924 orang
 Majoriti : 8.027 undi

4. Kuala Pilah

Nama : Datuk Mansor Osman (BN UMNO)
 Jumlah Undi : 12,475
 Jumlah Pengundi: 29,758 orang
 Majoriti : 5,324 undi

5. Telok Kemang

Nama : K. Pathmanaban (BN MIC)
 Jumlah Undi : 14,521
 Jumlah Pengundi: 33,512 orang
 Majoriti : 5,124 undi

6. Tampin

Nama : Mokhtar Hj. Hashim (BN UMNO)
 Jumlah Undi : 23,968
 Jumlah Pengundi: 39,535 orang
 Majoriti : 18,393 undi

Lampiran XI

JEMAAH MENTERI KABINET KERAJAAN MALAYSIA 1978

Perdana Menteri:

Datuk Hussein Onn

Timbalan Perdana Menteri:

Datuk Seri Dr. Mahathir Mohammed

1. Kementerian: Jabatan Perdana Menteri

i.	Menteri	:	Datuk Mohd. bin Nasir
(tanpa Jabatan)
ii.	Tim. Menteri	:	Datuk Seri Kamaruddin
Mat Isa
iii.	S/U Parlimen	:	Encik Shahrir bin Abdul
Samad

2. Kementerian Kewangan:

i.	Menteri	:	Tengku Razaleigh Hamzah
ii.	Tim. Menteri	:	Datuk Neo Yee Pan
Puan Rafidah Aziz
iii.	S/U Parlimen	:	-

3. Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri:

i.	Menteri	:	Tan Sri Mohd. Ghazali Shafei
ii.	Tim. Menteri	:	Datuk Sri Syed Shahabuddin
iii,	S/U Parlimen	:	-

4. Kementerian Pertahanan:

i.	Menteri	:	Datuk Amar Hj. Taib Mahmud
ii.	Tim. Menteri	:	Datuk Mokhtar bin Hashim
iii.	S/U Parlimen	:	Datuk Abdul Jalal bin Hj.
Abu Bakar

5. Kementerian Undang-Undang:

i.	Menteri	:	Datuk Seri Haji Hamzah Abu Samah
ii.	Tim. Menteri	:	Datuk Abdullah Abd. Rahman
iii.	S/U Parlimen	:	-

6. Kementerian Perdagangan dan Perindustrian:

- i. Menteri : Datuk Seri Dr. Mahathir Mohammed
- ii. Tim. Menteri : Datuk Lew Sip Hon
- iii. S/U Parlimen : Datuk Abu Hassan Hj. Omar

7. Kementerian Buruh dan Tenaga Rakyat:

- i. Menteri : Encik Richard Ho
- ii. Tim. Menteri : Encik K. pathmanaban

8. Kementerian Penerangan:

- i. Menteri : Datuk Mohammad Rahmad
- ii. Tim. Menteri : Dr. Ling Liong Sik
- iii. S/U Parlimen : Datuk Haji Embong Yahya

9. Kementerian Wilayah Persekutuan:

- i. Menteri : Datuk Hussein Onn
- ii. Tim. Menteri : -
- iii. S/U Parlimen : Encik Abdullah bin Hj. Ahmad

10. Kementerian Perumahan dan Kemajuan Perkampungan:

- i. Menteri : Datuk Michael Chen Wing Sum
- ii. Tim. Menteri : Datuk Hj. Ramli Omar
Samy Velu

11. Kementerian Pengangkutan:

- i. Menteri : Tan Sri V. Manickavasagam
- ii. Tim. Menteri : Dr. Goh Cheng Teik
Encik Mohd. Ali Mohd. Sharif

12. Kementerian Kerjaraya Dan Kemudahan Awam:

- i. Menteri : Datuk Lee San Choon
- ii. Tim. Menteri : Dr. nik Hussein Abd. Rahman
- iii. S/U Parlimen : Encik William Lye

13. Kementerian Luar Negeri:

- i. Menteri : Tengku Ahmad Rithauddeen
- ii. Tim. Menteri : -
- iii. S/U Parlimen : Encik Kasim Ahmad

14. Kementerian Pertanian:

- i. Menteri : Datuk Shariff Ahmad
- ii. Tim. Menteri : Encik Edmund Langgau Anak Saga
Haji Zakaria Hj. Abd. Rahman

15. Kementerian Perusahaan Utama:

- i. Menteri : Encik Paul Leong Khee Seong
- ii. S/U Parlimen : Encik Abd. Rahim Datuk Thamby Chik

16. Kementerian Perusahaan Awam:

- i. Menteri : Encik Abd. Manan Othman
- ii. S/U Parlimen : Encik Idris Abd. Raof

17. Kementerian Kemajuan Tanah dan Kemajuan Wilayah:

- i. Menteri : Tan Sri Hj. Abd. Kadir bin Yusof
- ii. Tim. Menteri : Encik Sanusi Junid

18. Kementerian Sains Teknologi dan Alam Sekitar:

- i. Menteri : Tan Sri Ong Kee Hui
- ii. Tim. Menteri : Encik Clarence E. Mansul
- iii. S/U Parlimen : Encik Law Hieng Ding

19. Kementerian Pelajaran:

- i. Menteri : Datuk Musa Hitam
- ii. Tim. Menteri : Datuk Chan Siang Sun
Hj. Salleh Jafaruddin

20. Kementerian Kesihatan:

- i. Menteri : Tan Sri Chong Hon Yan
- ii. Tim. Menteri : Dr. Sulaiman Hj. Daud
- iii. S/U Parlimen : Encik Jawan Anak Empaling

21. Kementerian Kebajikan Am:

- i. Menteri : Datin Paduka Hajah Aishah Ghani
- ii. S/U Parlimen : Encik Patrick Anak Uren

22. Kementerian Kebudayaan Belia dan Sukan:

- i. Menteri : Datuk Abd. Samad Idris
- ii. Tim. Menteri : Encik Mak Hon Kam
- iii. S/U Parlimen : Encik Luhath Wan

23. Kementerian Tenaga, Telekom dan Pos:

- i. Menteri : Encik Leo Moggie
- ii. Tim. Menteri : Datuk Najib Tun Razak

Sumber: Penyata Tahunan UMNO 1977/1978

Lampiran XII

Jawatankuasa Pusat Perayaan hari Kebangsaan 1984 telah bersetuju menyiarkan sebuah sajak yang dihasilkan oleh Abd. Samad Idris sempena Perayaan Hari Kebangsaan 1984.

KAMI BUNUHMU MALAYAN UNION (Kenangan kepada seluruh bangsa Melayu)

i.

Deru angin yang datang membisikkan
kesombongan satu bangsa tak mengenali adat sopan
lalu menengakkan hukum;
'beraja di mata bersultan di hati'
di bumi ini - bumi seluruh anak insan
siangnya dibakar matahari derita
malamnya diulit mimpi duka
sekian lama hidup di penjara belantara.

Dengan angkuhnya utusan dari seberang
menapak dari dada ke dada
seperti mimpi dengan igau yang menakutkan
dan lihatlah satu demi satu raja kami
tanpa darjat tanpa daulat
mac Michael meniupkan angin sombong
daei Wilayah tak bersopan
maruah kami dicabul di noda.

Awan mendung gelap pekat
menutup bumi tercinta
halilintar berdentum membelah bumi
hujan panas turun renyai-renyai
membasahi bumi anak-anak derita.

Ayam jantan berhenti berkokok
embun pagi menitik terhenti
murai pun tidak berkicau lagi
kami kehilangan segala
kami hilang pedoman
kami hilang mutiara bertatah
ratap tangis anak-anak peribumi
sedu sedan tiada terkira lagi.

ii.

Kini, bangunlah anak dari bumi tercinta
yang kehilangan milik mutlakmu
dengan sumpah rela tak terucapkan:
hidup matinya bersama keyakinan
mencurahkan baktinya bersama keberanian.

Di sini berhimpunlah umat yang hampir mati
 - dibawah matahari
 Kelab Sultan Sulaiman menjadi saksi pertemuan ini
 1 ke 4 Mac, 1946 telah menjanjikan -
 berdiri gagah seorang lelaki yang berani
 menegakkan panji-panji di atas dadanya
 mengibarkan tanjak dan destar
 menghunus keris dan lembing
 serentak bergema suara dari tiap penjuru
 'Hidup Melayu! Hidup Melayu! Hidup Melayu!.

Sesungguhnya kami tidak akan undur lagi
 keranamu bumi tercinta ini
 kami akan bersamamu selamanya:
 Onn Jaafar! Onn Jaafar! Onn Jaafar!
 dengan erat genggam tangan seluruh umat
 runtuh robihkan setiap belunggu melingkari diri
 hingga berakhir titis darah di bumi ini.

Kalau dengan kesombongan kau dirikan Malayan Union
 kemegahan bangsamu menghancurkan maruah kami
 dengan peluru dan bala tentera
 usah kau kesalkan kebangkitan anak-anak kami
 atas nama satu bangsa yang menebus maruahnyanya
 membunuh anak-anakmu bangsa durjana!
 kerana kami tidak meletakkan hukum
 hutang darah yang mesti dibayar dengan air mata.

iii.

Langit 1 April 1946 kian mendung
 nestapa satu bangsa yang ternoda maruahnyanya
 seoeerti sampah terbuang di merata lorong
 dan kamilah bangsa yang dicabar mertabatnya.

Ombak dari laut manusia melangkaui setiap penjuru
 meneggelamkan Hotel Stesyen
 dengan sorak yang bergema memerahkan segenap ruang
 "Daulat Tuanku, Daulat Tuanku, Daulat Tuanku
 Tuanku jangan berangkat
 upacara yang mencabuli kedaulatan kita
 patik rela mati andainya Tuanku mengengkari
 atas nama suatu bangsa yang lebih mulia".

Air mata yang membanjiri kini
 tidak lagi berlinang membasahi pipi
 ayan jantan berkokok kembali
 muraipun berkicau riang
 embun pagi menitis semula
 sembilan raja atas nama keinsafan
 menyambut tangan kami
 dan Dato' Onn melambai-lambai tangan
 menyapu arang yang sekian lama terconteng di muka.

Berakhir sudah
babak pertama
dengan keringat dan air mata
sorak sorai anak-anak kandungmu ini
'Hidup Melayu! Hidup Melayu! Hidup Melayu!

Abdul Samad Idris

Sumber: Jabatan Penerangan Malaysia, PEN.8 84 44 (PEN)

Lampiran XIII

PUTERA BERJASA

Padam sudah suluh negara
 Padam sudah suluh negara
 Gerhanalah bulan di awan mendung
 Berkocaklah gelombang Selat Melaka
 Gunung Tahan pecah berkecai
 Awan hitam menyelubung maya
 Hujan rintik dalam panas terik
 Tertutuplah mata ke satria negara
 Ratap tangis anak desa dan kota
 Sedu sedan perwira negara
 Sedih pilu tidak terkira
 jasamu setinggi gunung
 Menyalut awan seluas laut terbentang
 Sepanjang persada tanah air
 Dibumi menghijsau subur
 Pasti dikenang selamanya
 Diwarisi turun temurun
 Ditinta emas terpahat teguh
 Perpaduan rakyat tidaklah roboh
 Kinikau tiada lagi
 Patah tumbuh hilang berganti
 Kata indah pusaka moyang
 Tidakkan berkecai takkan bergoyang
 Azam tekat penggantimu
 Menuruti pasti jejak langkahmu

Lagu : Roisyam dan Anwar Siregar
 Lirik : Datuk Abdul Samad Idris
 Gubahan : Abdul Fatah Karim

Sumber: Siri Lagu-lagu Rakyat 1, Kementerian
 Kebudayaan Belia dan Dukan Dengan Kerjasama
 Jabatan Penyiaran Malaysia, hal. 1-8

Lampiran XIV

Karya-Karya Penulisan Abdul Samad Idris

Abdul Samad Idris, Takhta Kerajaan Negeri Sembilan, diterbitkan oleh Abdul Samad Idris sendiri, Seremban, 1961.

_____, Negeri Sembilan dan Sejarahnya, Kuala Lumpur: Utusan Melayu (M) Bhd., 1968.

_____, Hubungan Minangkabau Dengan Negeri Sembilan Dari Segi Sejarah dan Kebudayaan, Seremban: Pustaka Asas Negeri, 1970.

_____, 'Suku dan Hal Adat Istiadat: Hubungan Minangkabau Dengan Negeri Sembilan Dari Segi Sejarah dan Kebudayaan'. Dewan Masyarakat, September 1970.

_____, 'Perlembagaan Sebagai Sistem Adat; Biar Mati Anak Jangan Mati Adat', Dewan Masyarakat, Mac, 1971.

_____, 'Unsur-unsur Budaya Tradisional Dengan Keperibadian Malaysia: Tumpuan Ke Arah Mengujudkan Satu Kebudayaan Kebangsaan', kertas kerja yang dibentangkan dalam Seminar Dasar, Kongres Kebudayaan kebangsaan, Kuala Lumpur : KKBS, 1971.

_____, 'Demokrasi Bermula Dari Barat?', Dewan Masyarakat 6, Jun, 1974.

_____, 'Kemurnian Dalam Adat Perpatih', Kertas kerja yang dibentangkan dalam Seminar Persejarahan dan Adat Perpatih, anjuran Majlis Belia Negeri, Negeri Sembilan, 1974.

Terdapat juga beberapa buah buku atau karya yang dihasilkan selepas beliau meletakkan jawatan sebagai Menteri (kajian yang beliau lakukan sebelum beliau meletakkan jawatan).

_____, 25 Tahun Merdeka: Kenangan Abadi Kepada Bangsa, Agama dan Tanahair, Kuala Lumpur: Penerbitan Pustaka Budiman, 1982.

_____, 50 Tahun Askar Melayu,

_____, 'Peranan Tan Sri Mubin Sheppard
Sebagai Penasihat British', Di sebalik Jendela Utusan,
Suara Keramat Ulangtahun Utusan 9M) Bhd. Ke-50 Tahun
(1939-1989), Kuala Lumpur: Utusan Melayu (M) Bhd., 1989.

_____, Abdul Samad Dengan 300 Pepatah,
Kuala Lumpur : Pustaka Budiman, 1989.

_____, Payung Terkembang, Kuala Lumpur:
Pustaka Budiman, 1990.

Lampiran XV

Minat beliau yang mendalam dalam bidang 'Sejarah dan Kebudayaan'.

Lampiran XVI

Sewaktu merasmikan suatu Majlis Kebudayaan

Lampiran XVII

Sebuah Sekolah Menengah yang dinamakan sempena nama Tan Sri Abdul Samad Idris di Kampung Tanjung Ipoh, Kuala Pilah, Negeri Sembilan.